

KULTURUTSKOTTETS BETÄNKANDE 25/2014 rd

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning och av 46 § i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 9 december 2014 regeringens proposition med förslag till lagar om ändring av lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning och av 46 § i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet (RP 307/2014 rd) till kulturutskottet för beredning.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- konsultativ tjänsteman Ville Heinonen och regeringsråd Virpi Korhonen, undervisnings- och kulturministeriet
- undervisningsråd Anne Liimatainen och överdirektör Petri Pohjonen, Utbildningsstyrelsen

- direktör, rektor Timo Karkola, Ami-säätiö, Amiedu
- 1:a vice ordförande Anssi Tuominen, Ammatiosaamisen kehittämissyhdistys AMKE ry
- ordförande Soila Nordström, Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus.

Dessutom har skriftligt yttrande lämnats av

- Akava ry
- Ammatillisen aikuiskoulutuksen johtajat ry
- Axxell Utbildning Ab
- Finlands näringsliv rf
- Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf
- Finlands Yrkesstuderandes Centralförbund - SAKKI rf
- Finlands Kommunförbund
- Tjänstemannacentralorganisationen STTK rf.

PROPOSITIONEN

I propositionen föreslås det att lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning och lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet ändras.

Det föreslås att kvaliteten på ordnandet av fristående examina förbättras genom att det föreskrivs om de kriterier som examensarrangören

ska uppfylla samt om examensarrangörens uppgifter. Examensarrangören ska ha tillräckliga ekonomiska och yrkesmässiga förutsättningar för ordnande av fristående examina samt tillräcklig sakkunskap om systemet med fristående examina och de examina som den ordnar.

Examenskommissionernas uppgifter ändras så att kvalitetssäkring och utvecklande av fristående examina och systemet med fristående examina accentueras. Examenskommissionerna ska vid skötseln av uppgifterna enligt lagen bistås av ett sekretariat för fristående examina som ska inrättas i anslutning till Utbildningsstyrelsen.

Systemet med fristående examina ska i högre grad utgå från arbetslivet, och detta uppnås ge-

nom att det även föreskrivs om bedömning och bedömare. Den som är missnöjd med bedömningen har möjlighet att begära omprövning hos examenskommissionen som vid behov kan bestämna att en ny bedömning ska företas.

Lagarna avses träda i kraft den 1 augusti 2016.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmän motivering

Sammantaget anser utskottet att propositionen behövs och fyller sitt syfte. Utskottet tillstyrker lagförslaget, men med följande synpunkter och ändringsförslag.

Det avläggs i dagsläget anmärkningsvärt många fristående examina. År 2013 avlades fristående examen av över 33 000 personer och delar av examen av ca 27 000 personer. För närvarande kan 377 examina avläggas som fristående examen. Propositionens syfte är att korrigera de mest centrala problempunkterna med det nuvarande systemet med fristående examen. Ett viktigt mål är att minska den ojämnhet och variation i praxis som förekommer nu hos examenskommissionerna och examensarrangörerna. Examenskommissionernas branschvisa skillnader är i vissa fall befogade, men alltför olikartade verksamhetssätt bör göras enhetligare. Ändringarna enligt propositionen skulle främja en större enhetlighet.

Syftet är att systemet med fristående examina i högre grad ska utgå från arbetslivet. Enligt utskottets åsikt är det väsentligt att säkerställa att systemet med fristående examina svarar mot arbetslivets behov av kunskaper och att de olika aktörerna kan förlita sig på att systemet håller hög kvalitet. Kulturutskottet vill särskilt betona att den kompetens som godkänns i examen ska vara på en tillräckligt hög nivå och jämförbar med andra motsvarande examina.

Ett mål är också att förtydliga olika aktörers roller och uppgifter. Examenskommissionernas och bedömarnas roller särskiljs från varandra.

Examenskommissionernas ställning stärks i synnerhet för att övervaka kvaliteten och förenhetliga systemet. Avsikten är att ytterligare stärka den roll bedömarna av fristående examina har vid bedömningen av examensprestationer.

Bestämmelserna om examensarrangörerna och deras uppgifter ska bli mer detaljerade. Utskottet instämmer i regeringens konstaterande att bestämmelserna förtydligar vem som kan vara examensarrangör och vilka uppgifter examensarrangören har. Examensarrangörer är i enlighet med gällande praxis de som har tillstånd att ordna utbildning samt andra sammanslutningar eller stiftelser som har ingått avtal om att ordna fristående examen med en examenskommission. Av examensarrangörerna krävs att de har tillräckliga ekonomiska och yrkesmässiga förutsättningar samt kunskaper om systemet med fristående examina och tillräcklig sakkunskap om de examina som ordnas. Kulturutskottet anser det vara viktigt att nätverket av dem som anordnar fristående examen förblir nationellt och regionalt heltäckande så att också de nuvarande tjänsterna inom fritt bildningsarbete kan utnyttjas i fortsättningen.

I och med reformen minskar antalet examenskommissioner betydligt. Utskottet menar att en sammanslagning av examenskommissionerna kan stödja utvecklingen av examensstrukturen så att överlappande yrkesexamina och delar av dem kan förenas med beaktande av snabba förändringar i kraven på yrkeskompetens nu och i framtiden. Utskottet framhåller att sammanslagningar av examenskommissioner bör planeras

och genomföras i tätt samarbete med arbetslivet. Samtidigt måste produktionen av expertis bevaras också inom smala utbildningar där antalet examina är litet. Vidare måste det ses till att kunskaperna i finska och svenska räcker till vid mottagandet och bedömandet av examina. Inom systemet med fristående examina stöds detta bland annat av möjligheten att utnämna sakkunniga. Med hjälp av permanenta sakkunniga kan kvaliteten på expertisen garanteras smidigt särskilt inom små och specialiserade branscher. Dessutom kan kommissionerna anlita sakkunniga i enskilda fall.

Utskottet stöder inrättandet av ett sekretariat för fristående examina i anslutning till Utbildningsstyrelsen. Sekretariatet ska ersätta de 90 utomstående sekreterare som nu jobbar på deltid med timlön samt de sekreterare som valts bland examenskommissionerna. Att inrätta sekretariatet underlättar för examenskommissionerna att fokusera på sin kärnuppgift som är bedömning och upprätthållande av kvaliteten samt utvecklingsarbetet. Samtidigt gynnas enhetlig praxis vid anordnandet av fristående examina och vid utvecklingen av systemet. Enligt propositionen är sekretariatet för fristående examina en central aktör när det gäller att säkerställa kvaliteten på systemet med fristående examina och att avtalen om att ordna fristående examina är enhetliga. Också härvidlag bör reformen ta hänsyn till att sekretariatet har en stark kompetens i fråga om de fristående examina som det ansvarar för. Sekretariatet ska bistå och stödja examenskommissionerna. Det är också väsentligt att beslutanderätten i frågor som gäller uppgifterna förblir hos examenskommissionen.

Systemet med fristående examina är en del av yrkesutbildningen. Utskottet ser det som viktigt att yrkesutbildningen framöver utvecklas som en helhet så att Finland i framtiden har världens främsta yrkeskompetens inom olika branscher.

Detaljmotivering

Lagförslag 1

Ingressen. Riksdagen behandlar också regeringens proposition till riksdagen med förslag till granskning av bestämmelserna om sökande av ändring i vissa förvaltningsärenden (LaUB 26/2014 rd - RP 230/2014 rd). I den propositionen föreslås bland annat att 16 § 1 mom. i lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning ändras. I denna proposition föreslås att 6 a punkten i samma 16 § 1 mom. upphävs. Eftersom denna proposition träder i kraft senare ändrar utskottet ingressen till att hänvisa till 16 § 1 mom. som gäller när denna lag träder i kraft.

8 a §. Utskottet föreslår en precisering i formuleringen av paragrafens 3 mom. för att förtydliga när den som ska avlägga examen i fråga om tidigare förvärvad kompetens anvisas till att delta i ett examenstillfälle och när han eller hon anvisas till att förvärva behövlig yrkesskicklighet. Avsikten är att om en person redan har den behövliga kunskapen eller färdigheten, ska han eller hon anvisas direkt till examenstillfallet.

Ikraftträdande. I fråga om bestämmelserna om begäran om omprövning föreslår utskottet att ikraftträdandebestämmelsen ska kompletteras med en övergångsbestämmelse som nytt 2 mom. Där preciseras vilken lag som tillämpas på bedömningar som gjorts innan lagen trädde i kraft. Ändringarna träder i kraft när examenskommissionernas verksamhetsperiod byts och det är uppenbart att på bedömningar och examenskommissionsbeslut som gjorts innan lagen träder i kraft tillämpas de bestämmelser om sökande av ändring som gällde innan lagen trädde i kraft.

Nytt lagförslag 3

Genom lag 71/2015 ändrades 26 § om sökande av ändring i lagen om yrkeskompetens för lastbils- och bussförare. Vidare kommer paragrafen att ändras genom ovan nämnda proposition RP 230/2014 rd. Bestämmelsen innehåller en hän-

visning till 16 § 6-a punkten i lagförslag 1 i denna proposition. Eftersom den hänvisande bestämmelsen ingår i 15 c § när den lag som godkänns utifrån denna proposition träder i kraft, föreslår utskottet redan i detta sammanhang att bestämmelsehänvisningen ändras och att bestämmelsen träder i kraft vid samma tidpunkt som de andra ändringarna i denna proposition, det vill säga den 1 augusti 2016.

Utskottets förslag till beslut

Riksdagen

godkänner lagförslag 2 utan ändringar,

godkänner lagförslag 1 enligt propositionen men ingressen, 8 a § och ikraftträdandebestämmelsen med ändringar (Utskottets ändringsförslag) och

godkänner ett nytt lagförslag 3 som följer:

Utskottets ändringsförslag

1.

Lag

om ändring av lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning (631/1998) 16 § 1 mom. 6 a punkten, sådan den lyder i lag / 20 ,
ändras 7 §, 7 a § 1 mom. och rubriken för 8 a §, av dem 7 § sådan den lyder i lagarna 1013/2005 och 788/2014 samt 7 a § 1 mom. och 8 a § sådana de lyder i lag 788/2014, samt
fogas till lagen en ny 6 §, i stället för den 6 § som upphävts genom lag 1013/2005, samt nya 7 c och 7 d §, till 8 a §, sådan den lyder i lag 788/2014, nya 2 och 3 mom., till 15 a §, sådan den lyder i lag 788/2014, ett nytt 3 mom. samt till lagen en ny 15 c § som följer:

8 a §

Personlig tillämpning samt erkännande av kunnande

eller henne att förvärva behövlig yrkesskicklighet till denna del.

— — — — —

(2 mom. som i RP)
Om personen har *annat än i 2 mom. avsett (utesl.)* kunnande som anges i examensgrunderna (*utesl.*), ska utbildningsanordnaren eller examensarrangören anvisa honom eller henne att delta direkt i ett examenstillfälle (*utesl.*). *Om det tidigare förvärvade kunnandet inte räcker för att delta i examenstillfallet, ska utbildningsanordnaren eller examensarrangören anvisa honom*

Ikraftträdandebestämmelsen

(1 och 2 mom. som i RP)
På sökande av ändring i en bedömning som gjorts innan denna lag trädde i kraft eller i ett beslut av en examenskommission som fattats innan denna lag trädde i kraft tillämpas de bestämmelser som gällde när denna lag trädde i kraft (Nytt)

3. (Ny)

Lag

om ändring av 26 § i lagen om yrkeskompetens för lastbils- och bussförare

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om yrkeskompetens för lastbils- och bussförare (273/2007) 26 § sådan den lyder delvis ändrad i lag / 20 , som följer:

26 §
Ändringsökande

44 och 44 a—44 f § i lagen om yrkesutbildning samt 15 c § i lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning.

På sökande av ändring i ett beslut som fattats i ett utbildningscentrum som godkänts av undervisnings- och kulturministeriet tillämpas 25 c,

-----
Denna lag träder i kraft den 20 .

Helsingfors den 27 februari 2015

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Raija Vahasalo /saml
vordf. Inkeri Kerola /cent
medl. Ritva Elomaa /saf
Eeva-Johanna Eloranta /sd
Jukka Gustafsson /sd
Leena Harkimo /saml
Pauli Kiuru /saml

Kimmo Kivelä /saf
Sanna Lauslahti /saml (delvis)
Silvia Modig /vänst
Mikaela Nylander /sv
Tuula Peltonen /sd
Pauliina Viitamies /sd.

Sekreterare var

utskottsråd Kaj Laine.